

TOVĂRĂȘIA

Foaie economică, care cuprinde tot felul de povețe, și răspunsuri la întrebări, despre formarea și conducerea
tovărășilor și însoțirilor economice.

cu sfaturi pentru agricultură, meserii și negoț, și cu îndrumări pentru valorizarea produselor economice

Intocmită de VAS. C. OSVADĂ

Apare în 10, 20 și 30, a fiecărei luni.

Adaus economic la „LIBERTATEA“

Anul II.

ORĂȘTIE, 1/14 Decembrie v. 1907.

Nr. 32.

Pentru Centrala Tovărășiiilor.

Chemarea noastră la adunarea de constituire a unei Tovărășii Centrale, a fost primită cu multă bunăvoință din partea fruntașilor noștri și cu mare însuflețire din partea sătenilor, pentru povățuirea și îndrumarea cărorora va fi chemată mai ales să muncească noua alcătuire.

Reclama și agitația ce să împune mai ales la noi, unde mișcările și acțiunile nouă numai cu multă stăruință prind, să nu sălășuiască niciări gândul, că pentru pornirea noastră e îndestulitoare însuflețirea clipei, ori aprobarea neîndoelnică, fire-ar aceea venită chiar din cea mai curată dragoste de cauză și de neam.

Pornirea ca să avem o Tovărășie Centrală, cu ajutorul căreia să împretinim și să înzestrăm satele noastre cu mult folositoarele tovrășii sătești — cere muncă neconținută, conducere trează și pe deplin conștientă și mai ales cere sprijin real, ca să aibă la îndemână mijloacele trebuincioase — în muncă și în bani — pentru bunul început și norocoasa continuare a muncii țintite.

Iată de ce rugăm pe toți cei buni, pe toți cei în stare ai neamului, să dea dela început spriginul lor acestei porniri, intrind dela început ca membri ai »Tovărășiei Centrale.« Suma de 10 cor., cât costă o quotă, e atât de neînsemnată, mai ales că și aceste 10 cor. să pot plăti în rate de câte două coroane — încît ori care Român, sătean și orășan, cu ușurință

poate intra în șirul membrilor Tovărășiei Centrale.

Să gîndim numai de cîte ori aruncăm noi pe lucruri de nimic cîte 3 cor. (tocmai cît e de lipsă să se trimită acum la început la »Administrația »Libertății« ca rata întîi pentru o quotă!)

De cîte-ori dăm la o petrecere, la o colectă, la un concert — pentru scopuri filantropice cîte 3 cor.! Și le dăm cu dragă inimă — chiar știind că îndărăt nu le mai primim. Cu cît e mai larg, mai mare, mai ideal scopul urmărit de Tovărășia Centrală! Cîte probleme economice, cîte organizație economică, ce foloase reale, cîte propășire economică și culturală să poate ajunge prin tovrășiiile sătești, ce nădăjduim că vor răsări prin satele noastre în urmă și cu sprijinul Tovărășiei Centrale!

Cine poate pătrunde ținta »Tovărășiei Centrale« — și cine vrea, poate și trebuie să o înțeleagă, — nu credem să nu grăbească să se înscrie de membru, — atunci cînd știe că lui, și satului și neamului său își clădește o pavază, o urmă nouă și puternică pentru o muncă mai cu spor, pentru o organizație dătătoare de roade bogate.

Nădejdea și bucuria noastră o găsim în dovezile că suntem pe deplin înțeleși, pe care le găsim în scrisorile ce le primim și în cele ce scriu gazetele noastre din privilegiul chemării la adunarea, ce va avea să dea ființă »Tovărășiei Centrale.«

Toate gazetele noastre care au scris despre convocarea adunării de constituire a »Tovărășiei Centrale«, am primit ideea cu deplină dragoste și în însuflețite cuvinte îndeamnă pe toți Românii să dea sprijinul acestei porniri.

Lăsăm să urmeze aici cîteva din scrisorile gazetelor noastre cu privire la înființînda noastră »Tovărășie Centrală«:

„Revista Economică“ din Sibiu, întia noastră foaie economică, de specialitate, scoasă de Centrala Bancilor noastre, scrie în ultimul său număr următoarele:

»Este cunoscută cetitorilor noștri propunerea publicată pe la începutul primăverii de dl Vasile C. Os vadă, între altele și în această revistă, de a alcătui cu ajutorul »Asociațiunii« și a »Fondului de teatru« o »Tovărășie Centrală«, care să ia sub ocrotirea sa tovrășiiile sătești existente și să înlesnească pretutindenea unde numai să poate și o cer trebuințele reale, alcătuirea de tovrășii în mijlocul poporului nostru țaran.

»Ideea sulevată, cu toate nenumăratele ivite ici-colea, a fost întâmpinată în general cu simpatii din partea publicului nostru, în sinul căruia s'au născut divergențe cel mult asupra modului de executare a ideii. Mulți — și între aceștia și noi — cum am arătat în Nr. nostru 16 din a. c. — am ținut din capul locului de nerealizabilă propunerea în forma sa originală; și tot astfel au raționat asupra ei și cercurile normative ale instituțiilor, la a căror sprijin material s'a apelat în »Propunerea« din chestiune, ceea ce probabil a și determinat pe dl Os vadă, de a căuta acum pe altă cale întruparea ideii sale și anume alcătuirea »Tovărășiei Centrale«, ca însoțire, pe baza legii comerciale din 1875.

»După o agitație stăruitoare de mai multe luni prin foaia »Tovărășia« în favorul »Tovărășiei Centrale« lucrările pregătitoare pentru fondarea acestei instituții au înaintat deja atât de mult, încît — precum cetim în ultimul număr al numitei foi, — fondatorii au convocat deja adunarea generală de constituire pe 22 crt. la Orăștie.«

După asta reproduce întreg prospectul, și încheie apoi:

»Pe astfel de baze credem și noi că Centrala proiectată va putea fi mai curînd înjghebată, deși la început poate cu un capital mai neînsemnat și chiar insuficient; dar dacă cei chemați nu o vor lipsi de sprijinul lor material și moral și va fi pusă sub o conducere înțeleaptă, »Tovărășia Centrală« să va putea

desvolta cu timpul în o instituție puternică, de folos obștească, căreia îi este rezervat un însemnat rol la ridicarea bunăstării materiale a poporului nostru.

»Intre cei chemați și datorii a sprijini toate pornirile bune, cum este și »Tovărășia Centrală«, sunt și băncile noastre și conducătorii lor, cari credem că-i vor și da în măsura cuvenită concursul moral și material, de care mai ales la început are atît de mare trebuință ori-care instituție tinăra.«

„Tribuna“ din Arad în Nrul 258 scrie următoarele:

»Centrala tovrășiiilor sătești. Prin activitate îndelungată și corespunzătoare a reușit dl V. C. Os vadă, director de bancă și redactorul ziarului »Tovărășia«, să vadă înființate mai multe tovrășii țărănești economice și tot cu conlucrarea specialistă a dînsului, să înființeze acum Centrală tovrășiiilor sătești, la Orăștie. Adunarea de constituire a »Centralei Tăvrășiiilor« să va ținea Duminecă în 9/22 Decembrie 1907 la Orăștie. Trebuie remarcat că cvotele (acțiunile) sunt numai de cîte 10 cor., așa încît ori-care țaran să poate face membru al »Centralei Tovărășiiilor« și poate influența cu votul său asupra afacerilor »Centralei.«

Spunînd apoi scopul »Tovărășiei« — după prospectul publicat — îndeamnă pe cetitorii săi să intre ca membri, subscriind quote.

„Lupta“ din Budapesta în nrul 251 scrie:

»Centrala Tovărășiiilor. La stăruința neobositului propovăduitor al ideii tovrășiiilor V. C. Os vadă, directorul »Agricolei« din Hunedoara, să va hotărî înființarea unei centrale a tovrășiiilor sătești, la Orăștie. Adunarea de constituire e convocată pe 22 Decembrie n. Capitalul să va compune din cotizații de 10 cor. și din părți fundamentale cu 100—1000 cor.«

Spune apoi scopul Tovărășiei.

„Poporul Român“ din Budapesta scrie în numărul său mai nou un prim articol despre »Tovărășii« prin care îndeamnă însuflețit pentru formarea de tovrășii, încheind astfel:

»În legătură cu aceasta atragem luarea aminte a tuturora, asupra mișcării pornite pentru înființarea unei tovrășii centrale, cu șederea în Orăștie, menită să ajute înființarea de tovrășii economice în diferite locuri. Publicăm altcum mai

la vale programul acestei tovărășii — care fără îndoială va însemna un pas mare în dezvoltarea vieții noastre economice. Laudă să cuvina celor strînși în jurul foii »Tovărășia« singura foaie ce a stăruit dintru început pentru înființarea de tovărășii — și căreia avem de-ai mulțumi și puținul spor ce l'am făcut în privința această.

Indemnăm cu toată stăruința pe toți cetitorii foii noastre, să se înscrie ca membri în această tovărășie. O fac aceasta spre binele lor și spre binele neamului nostru întreg.

„Tura Noastră“ foaia populară a »Asociațiunii«, scrie în Nrul 48 un mult simțit articol despre »Tovărășia Centrală« zicind între altele:

»De timp mai îndelungat dl V. C. Osvadă, directorul însoțirii »Agricola« din Hunedoara și redactorul foii »Tovărășia«, stăruie din toate puterile pentru înființarea unei *Tovărășii Centrale*. Stăruințele sale n'au rămas fără rezultat; în cele din urmă planul său să apropie de intrupare. Cu data de 20 Noemvrie v. dl Osvadă publică în »Tovărășia« o Convocare, prin care invită la adunarea generală de constituire a »Tovărășiei centrale« din Orăștie, ce să va ținea în Orăștie, Duminecă în 9/22 Decemvrie a. c. la orele 2 d. a. în localul școlii române«.

Reproducind în întregime prospectul — încheie așa.

»Indemnăm și noi pe cetitori să între în șirul membrilor ca, pe cît să poate, să nu rămînă nici o comună fără membri ai acestei tovărășii mult făgăduitoare.

»Băncile noastre îndeosebi, ar fi de dorit, să nu lipsească nici una din șirul membrilor, subscriind fiecare după putință, și urmînd exemplul băncilor cari au pășit ca înainte mergătoare în lucrarea de înjghebare a acestei tovărășii cu țintă așa de bună și folositoare«.

Pentru sprijinirea *Tovărășiei Centrale* mai îndeamnă »Gazeta Transilvaniei« din Brașov, »Meseriașul« din Lugoj etc.

Cu o astfel de primire, și cu muncă stăruitoare, credem că ajungem la izbîndă.

Scumpetea banilor ține încă nelincit, cu toate că după socotelile celor specialiști în ale finanțelor și ale economiei, — ascușul crizei s'a cam tocit și peste primejdia crizei să cam trece.

E drept că acum să găsească bani mai cu ușurință ca în înția jumătate a lui Noemvrie, dar' băncile mai cer pentru bani camete foarte mari. Astfel viața economică regulată, cu întreprinderile și cu afacerile ei, nici acum n'a intrat în ogașia regulată. Și poate că încă multă vreme nu va putea intra.

Prospect

pentru înființarea unei **CENTRALE** pentru tovărășiile satești, la Orăștie.

1. Firma însoțirii va fi »Tovărășia Centrală« (Központi szövetkezet) din Orăștie (Szászváros).

2. Scopul »Tovărășiei« este: să ajute și să promoveze dezvoltarea, consolidarea și înaintarea economică în general, și în special a satelor, mai ales:

prin înlesnirea producției și a valorizării de produse agricole și industriale, prin valorizarea și vînzarea de unelte, mașini, semințe și altoi, prin ajutorarea culturii de vite, prin procurarea de materii prime pentru industrie și de articli de consumație, prin arendarea și parțelarea de moșii, prin mijlocirea de capitale și izvoare de muncă și cîștig, prin mijlocirea de asigurări de tot felul, și prin cîștigarea și darea de informații economice.

Toate aceste le va îngriji *Tovărășia Centrală* sau direct, sau prin *tovărășiile satești*, după-*ce ținta de căpetenie a acestei tovărășii este: să înființeze și să ajute înființarea de tovărășii economice de producție, valorizare, consum, credit și arendare, mai ales pe sate.*

3. *Tovărășia Centrală* își întinde lucrarea întru-cît să va putea peste întreagă țară.

4. Membru al *Tovărășiei Centrale* poate fi ori-care cetățean integru al țării, care e credincios și însuflețit pentru steagul întovărășirii, precum și *Tovărășiile satești* și alte corporații și persoane morale — ce stau în afară de politică.

5. Capitalul însoțit al »*Tovărășiei Centrale*« să formează:

a) din quote (părți, acții) de cîte 10 coroane (zece coroane), ce sunt a să plăti în cel mult 5 rate, și în vreme de un an.

b) din părți fundamentale de cîte cel puțin 100 coroane și cel mult 1000 coroane, subscrise de *Tovărășiile satești*, de institute de bani ori de alte corporații și de privați.

c) Din donațiunile, ce să vor face sau cu un scop anumit, sau cu scopul de a sprijini acțiunea pentru *tovărășii*.

6. Răspunderea proprietarilor de quote a țarmurită (limitată) numai până la de 5 ori suma quotelor subscrise.

Răspunderea proprietarilor de quote fundamentale, să estinde numai până la suma subscrisă, — întocmai ca și a donatorilor.

7. Fie-care quotă are drept la un vot; o quotă fundamentală la 5 voturi după fie-care 100 coroane; donatorii au numai vot consultativ — ca donatori. Mai mult ca 10 voturi însă nime, sub nici un titlu, nu poate esercia.

8. *Tovărășia Centrală* să înființeze pe timp nehotărît. Membrii însă pot repăși în conglăsuire cu rînduelile legii comerciale ungare din 1875 respective în conglăsuire cu rînduelile legii despre *tovărășii*.

9. Intrarea ca membru la »*Tovărășia Centrală*« să face prin subscrierea »Declarației de membru«, care e a să trimită, împreună cu 2 coroane după fie-care quotă (ori 20 coroane după fie-care quotă fundamentală) și 1 cor. spese de fondare, până în ziua adunării de constituire, la adresa »Admin. Libertatea« în Orăștie-Szászváros — care, împreună cu fondatorii, răspunde pentru sumele primite.

10. Adunarea generală de constituire, să va ținea în Orăștie, în prima Duminecă după sărbătoarea Sftului Nicolae — la ora 2 d. a.

Orăștie — Hunedoara, la 30 Noemvrie 1907.

Pentru fondatori:

Yașile C. Osvadă,

Directorul însoțirii »Agricola« și redactorul »Tovărășiei«

Averile chivernisite de băncile românești.

Băncile noastre vreme de aproape 10 ani și-au avut un comitet central, zis delegația băncilor române, ce era alcătuit din cei mai de seamă conducători ai băncilor. Ținta acestui comitet a fost, ca și până vor putea băncile noastre să aibă o Centrală să sfătuie asupra treburilor de bancă și să îndrume lucrarea acelor pe cărări tot mai bune. Locul acestui comitet l'a luat în toamna anului acesta *tovărășia centrală* a băncilor noastre,

Dacă acum ne nizuim și noi ca să avem o *Tovărășie Centrală pentru tovărășiile satești*, nu facem decît întregim, credem, potrivit munca ce a început-o fruntașii băncilor noastre special pentru bunăstarea băncilor. Nizuința noastră va fi să muncim de-adreptul în sate, să înleznim alcătuirea de *tovărășii*, care să fie apoi sprijinite și de băncile noastre, ca să poată mai ușor să ajungă prin o chiverniseală cinstită și cu rost, la o muncă organizată și cu folos. Căci ce să poate ajunge prin asociare, prin întovărășire, și numai pe calea de a aduna averi, nouă popor

sărac, ni-se pare aproape hotărîș cu minunea. Cine ar fi îndrăznit, acum vreo 35 ani, cînd s'a alcătuit prima bancă romî. »Albina« la Sibiu, să viseze, că azi toate băncile românești chivernisesc, peste tot, aproape 130 milioane coroane?! Socotind toate averile, ce se chivernisesc, nu numai de băncile românești dar și de celelalte *tovărășii* și instituții societare ce le mai avem, averea totală chivernisită de acestea, să urcă de sigur aproape la 140 milioane coroane. O avere colosală, mai ales cînd din aceasta cel puțin 100 milioane de bună seamă e avere românească.

numită „Solidaritatea“ cu așezământul în Sibiu.

Ca an de an să se știe starea averilor dela băncile românești, Delegația băncilor românești, comitetul central, despre care am pomenit la începutul acestor șire — an de an scoate în tipar o carte zisă: „Anuarul băncilor române“, din care se vede starea băncilor noastre. Din datele aceste apoi, un vrednic și fruntaș funcționar de bancă, dl Constantin Pop dela „Albina“ din Sibiu, alcătuiește cu multă trudă bilanțul general al băncilor românești, în care să vede lămurit, câtă avere e chivernisită de băncile noastre, cum și în ce e întrebuințată și cât câștig aduce?

Ca ori-ce lucrare cu numeri, și Bilanțul acesta a trebuit alcătuit exact până la fileri, d'aceia în el sunt cuprinse numai 110 bănci și 11 tovărăși sătești, în total 121 institute, căci numai atâtea au trimis datele trebuincioase întregi și corect.

Credem că îndreptățiți spunem, că fac cel puțin o mare greșală acei conducători de bănci și tovărăși, care nu-și iau nici atita osteneală să trimită la vreme datele despre starea instituției pe care o conduc, ca acele să poată fi întrebuințate și puse la îndemina publicului, ca cel puțin atit cât biată avem și noi pe cărarea întovărășirilor de tot felul, — să știm pe deplin.

Asupra conducătorilor de tovărăși, invinuirea aceasta nu ar fi fost îndreptățită până acum, după-ce, acum în Anuarul băncilor române pe 1908 — sunt luate mai în-tîiu și unele dintre tovărășiile sătești. Până acum să înșiruiau numai băncile. Intregirea aceasta formează un titlu de cinste pentru aranjatorii Anuarului și noue încă ne slujește ca o prețioasă recunoaștere a nizuinții de a li-se da tovărășiilor sătești, locul ce li-se cade!

După datele, ce le publică „Revista Economică“ din Sibiu, noi Români din regatul ungar am avea până acum 203 instituții societare econoame (bănci și tovărăși sătești). Dintre acestea: bănci (după afacerile lor de bancă) sunt 150, iar tovărăși sătești (de credit, Raiffeisen, de lăptării, consum etc) 53. Dacă la acestea mai adăugăm tovărășiile pentru asigurarea vitelor, reuniunile economice, tovărășiile ocazionale etc. — credem că numărul societăților economice românești să urcă la cel puțin 250 — un număr foarte neînsemnat față de 3000 comune românești și de 3 milioane Români, ca să nu mai zicem față de alte neamuri.

După bilanțul general al băncilor române publicat în „Rev. Economică“, cele 121 institute, luate în socoteală la finea anului 1906: au avut la îndemina capitale de 128 milioane 645 mii 980 coroane. Aceste capitale le-au avut din:

Capital societar	K	13.073,227
Fond de rezervă	”	6.170,600
Fond de gar. al Scris. fonc. „Albina“	”	500,000
Fond de penziuni	”	1.402,877
Scrisuri fonciare	”	6.078,099
Imprum. hipot. cedate . . .	”	1.969,354
Reescont	”	23.628,924
Int. tranz. anticipate . . .	”	1.283,780
Depozite spre fructificare. ”	”	66.909,912
Creditori	”	4.957,472
Fond de binefaceri	”	164,799
Dividende neridicate . . .	”	29,986
Profit curat	”	2.476,950
		<u>128.645.980</u>

Față de anul trecut mai mult cu 18 milioane 141 mii 461 coroane. Aceste capitale la sfîrșitul anului au fost așezate, folosite, în chipul următor:

Cassa	K	1.694,946
Escont	”	68.121,509
Imprum. hipotecare.	”	22.404,802
Cred. pers. (Oblig. cu cav.) ”	”	6.567,000
Cred. camb. cu acop. hip. ”	”	11.010,631
Lombard	”	630,261
Realități	”	3.464,632
Efecte publice și acțiuni .	”	6.776,913
Capital nevârșat	”	102,067
Cont-Curent și Giro.	”	5.701,650
Mobilier	”	131,820
Debitori și int. restante. ”	”	2.039,751
		<u>128.645.980</u>

Cîștigurile curate, ajunse de băncile românești au fructificat capitalele societare vîrșate cu 19.09% față de 16.19% din anul 1905.

Roata vremii.

— Spicuiiri și ocoșeli. —

Scumpetea banilor a sbicit punțile oamenilor și era cit p'aci să ducă vîntul întunerecului și în scilpicioasele wertheim-casse ale băncilor. Numai băncile știu cum s'au întors să nu trozneasă întreaga zidire și de s'or găsi vre-un socotitor sugubăț ar găsi multe mii și mii de peri cărunți iviți peste noapte pe

capetele nedurmiților directori de bancă.

Cu toate aceste, „scumpetea“ asta de bani mulți din neamul nostru nu vrea s'o înțeleagă — doar' cel mult o simt.

Așa un frate dela Florese, cînd i-s'a spus de scumpirea banilor, a dat neîncrezător din cap și a zis, într'o doară:

— Că-z mă rog cum poate fi una ca aia cu scumpetea asta, doar' florinul e tot florin și azi așa cum o fost și antărt... Și-apoi „coșile (băncile) d'aia-s coși, ca să prăsască bani“.

Cînd vom ajunge să știm cu toții, ce e banul și ce sunt „coșile“?..

Văzutați D-V., oameni „umblînd după potcoave de cai morți“? De bună seamă i-ați văzut, care cu sapa a mână, care cu straița în bită, care cu ocoșeli de prin cătănie, care cu minciuni din vandră, și mai știu și eu cu ce.

Cetiți gazete de-ale noastre și veți întîlni la tot pasul, la tot scrisul — mai ales în unele gazete, oameni cari umbla după potcoave — cu condeul, cu peana a mână! Astorfel de „scriitori“ și „forfecători“, doar' tipografia și fabricanții de hîrtie le pot fi mulțumitori — pentru banii tiparului. Căci încolo nici un folos nu aduc nici poporului nici lor înșiși.

Paguba de munca scrisului și a cetitului...

A venit porunca, hăpt ca un bălaur, că și la răscrucile, între hotarele, din iarășul Hunedoarei, să se țuiecească la margini de drum tăblițe cu scrisoare numai ungurească, de pe care să cetească românii, că încotro îi duce drumu și cum trebuie să ferească în sus și în jos. Cum răspund scopului aceste tăblițe, — ne-o arată următoarea întîmplare:

Un jian venea cu scînduri la Hunedoara. Ajunse la o încruciașă-tură de drum, lîngă Hădat, și vede tăblița scilpicind ca o pajură. Ca omul rînduiei ce era, s'a dat jos din car și s'a pus în fața tăbliței să cetească, să nu care cumva să calce te miri ce poruncă nouă. Cu cetitul ungurește mergea greu de tot. Silabiza și nu înțelega și iar' o lua dela început. În vremea asta dinspre Hunedoara venea un alt car. Omul ăsta încă s'a pirotit la tăblița din celalalt colț de drum — să o cetească. Era tot român, că în comitatul Hunedoarei cam numai d'ăștia sunt. Și nu prea înțelega nici el pe ungurește. În vreme ce și unul și altul să chinuiau cu ungurească, boii nepricepînd nici atît, s'au pornit încet și la întîlnire au acățat carele. S'a rupt osia. Românul pîgubit a scăpat o înjurătură și-apoi a zis năcăjit:

— Cap sec, ce sunt! La bătrînețe mă pune dracu și pe mine

să învăț dela domni cum să mîn boii. Am învățat curat ungurește, că mi-am rupt osia! Fie-i pomană la ăl de-o pus tăbliță numai ungurește!

STIRI

Răsunet frumos

reese că are chemarea noastră cea stăruitoare pentru pășirea oamenilor noștri pe calea întovărășirilor, cum și înscierea de membrii la „Tovărășia Centrală“ ca mici acționari.

Ca pildă dăm următoarea scrisoare ce ne vine dela harnicul înv., din Valdhid (comit. Tirnava mare):

„...am cetit oamenilor aproape număr de număr îndemnurile dv. economice din „Tovărășia“, și deși numai în Nov. 1906 am venit învățător aici, peste 6 luni. În April 1907, am putut începe cu poporenii de aici o tovărășie, care deși avea la început numai 12 membri, și taxa de 1 cor., astăzi am ajuns cu capitalul acesta mic, de avem la tovărășia noastră 200 coroane! Că puțin cu puțin, prinde, și să dovedește într'adevăr, că o putere făcătoare de minuni zace în întovărășire!

„Tot așa acum cu privilegiul înființării unei „Tovărășii Centrale“ cetindu-le ce voiti, și oamenii noștri știind deja prețui idea întovărășirei, — am ajuns, că din comuna noastră (cu abia 50 familii române, celelalte săsești), s'au înscris pîn'a-cum 30 de acționari, și până la terminul de 22 Dec., am nădejde să fie 40 de membri“.

Laudă vouă, bravi frați din Valdhid!

Rugăm pe cărturarii români de prin celelalte comune, unele mult mai bogat și puternice, — să urmeze înălțătoarea pildă dela Valdhid și să se înscrie de grab cu zecile, cu sutele, căci acolo unde avem atita în-suflețiți pentru idea întovărășirei, ca la Valdhid, vom înființa negreșit o tovărășie sătească, care să slujească celor mai grabnice trebuințe economice a poporului nostru de acolo!

Cu asemenea însuflețire s'au înscris încă dnii:

I. Hațegan. protpp. gr.-c.	
Cojocna	1 quotă.
Lazar Stoica I. Solomon,	
ec. din Mervezeu	2 ”
Nic. Milca, Felső-Bajom	1 ”
Dum. Iclânzan. Iclânzel	2 ”
Moise Uzum din Țernova (Bănat) cu mai mulți soți din comună!	
și înscrieri încă vin.	

Insemnăm, că un om poate subscrie și mai multe cuate, cite vrea, ca acții de bancă.

Vă rugăm grăbiți a propovedui și a aduna cuoțiști (acționari), ca la adunarea de constituire să fie numărul lor mare și frumos.

*

Asigurarea vitelor.

Am pomenit în numărul trecut al „Tovărășiei“, că Statutele societății pentru asigurarea vitelor, hotărâtă să fie înființată prin Adunarea generală de constituire, ținută în Orăștie la 28 August — au fost înaintate pentru aprobare la ministrul reg. ung., de agricultură din Budapesta.

Ceea-ce prevedeam în articolul nostru publicat azi e săpătămîna — s'a împlinit. Ministrul de agricultură n'a întărit Statutele noastre, și astfel societatea, în forma plănuită de adunarea din August, nu s'a poate înființa.

În hotărîrea de sub Nrul 88673/XI.2 ministrul zice următoarele:

„Reuniunea de ajutorare din vorbă, în temeiul rînduelilor din proiectul de statute, e a să privească o societate, ce s'a obligă să acopere pagubele ce s'ar ivi în vitele membrilor prin împărțirea acelor pagube în anumite proporții între toți membrii societății și astfel dorește să promoveze economia membrilor săi pe temeiul reciprocității (a ajutorării împrumutate).

„Fiind-că prin această lucrare, numita reuniune de ajutorare după §. 223 și 463 al Legii comerciale articolul 37 din 1875 este a să privească o societate de asigurare mutuală — statutele aceleia nu pot fi aprobate de guvern, ci în temeiul §-lui 453 a Legii comerciale pe lîngă arătarea fondului de garanță trebuincioasă, este a să înregistra la tribunalul reg. competent“.

După cum am spus și în numărul trecut al „Tovărășiei“ în urma informațiilor ce am luat, ne așteptam la această hotărîre — și de aceea noi din vreme am căutat și am găsit altă cale potrivită ca să ne fie totuși cu putință alcătuirea societății de asigurare a vitelor — așa, ca să o putem înregistra la tribunalul regesc, — cum cere ministrul.

Hotărîrea ministrului o împărțăm numai ca dare de știre pentru cei ce au luat parte ori au luat știre despre adunarea din August.

Munca noastră pentru înființarea unei Tovărășii mari pentru asigurarea vitelor, nu e însă nici decît părăsită acum după hotărîrea ministrului.

Atît că trebuie să-i schimbăm forma. Fondul rămîne aproape același — după cum s'a va vedea în curînd, cînd vom conchema o nouă adunare pentru constituirea noii tovărășii pentru asigurarea vitelor.

Dacă ne-am apucat de acest lucru bun și folositor poporului ori prin cite greutăți — îl vom scoate la bun sfîrșit!

*

Intiul mecenat al „Azilului“, contemplat de „Reuniunea română de înmormîntare din Sibiiu“. s'a înscris în persoana dlui Ioan Toma, c. și r. căpitan penz. în Sibiiu.

Di căpitan Toma a predat directorului amintitei Reuniuni, dlui P. Lucața și secretarului ei Victor Tordășianu, suma de 1900 cor. drept dar, care constituie fundațiunea „căpitanului Ioan Toma“ și să fie proprietatea înființîndului „Azil“.

Scopul fundațiunii s'a va determina în ședința direcțiunii. Fie ca exemplul acestui mecenat să afluie cit mai mulți imitatori.

*

Meseriașii nostri, mai ales în cîteva orașe unde au conducători vrednici, dau semne de o înveselitoare viață socială, chemată să-i adune sub steagul mîndru al organizației, al întovărășirii dătătoare de foloase netăgăduite. Și apoi dela viața socială încheată, e numai un pas pînă la clădirea de instituții de cultură, de învățatură, de ajutorare morală și materială.

În Sibiiu, unde în urma neobositei munci a dlui Victor Tordășianu, presidentul reuniunii meseriașilor, deja de peste 10 ani s'au început convenirile sociale și conferențele folositoare, meseriașii, pe lîngă plăcuta și românească viață socială, au casă proprie, au fond pentru ajutorarea văduvelor și orfanilor, au fond pentru o hală de vînzare și încă alte cîteva fonduri, cu meniri vrednice. Reuniunea meseriașilor din Sibiiu pe lîngă alte producții și petreceri ține lună de lună cite o ședință literară.

La reuniunea meseriașilor din Blaj s'au început și în anul acesta șirul conferențelor, la care preleg și dau spri-

jinul lor fruntași de ai neamului alături cu tinerii meseriași care declamă și cetesc cu dragoste și însuflețire.

Meseriașii din Orăștie prin „Secția industrială“ a Reuniunii economice și sub conducerea dlui director școlar C. Baicu au dat de nou o producțiune teatrală, și acum mulți dintre ei fac parte din corul condus de dl inv. Ioan Branga, care pregătește frumoase concerte.

La reuniunea meseriașilor din Bistrița asemenea s'au început prelegerile publice.

La Arad să țin prelegeri pentru și cu ajutorul meseriașilor.

Am dori să auzim tot astfel de vești bune dela Brașov, Sebeș, Săliște, Poiana, Hațeg, Hunedoara, Lugos, Turda și alte centre și alătura cu munca pentru consolidarea și luminarea meseriașilor — să fie și munca pentru organizarea și luminarea plugarilor și a satelor noastre!

*

Banca „Crișana“ din Brad să schimbă din însoțire, în societate pe acții, mărindu-și capitalul la 200 mii coroane.

*

Bucătărie comună să înființeze și în Bistrița, după modelul bucătăriilor înființate în alte orașe.

Pân' acum s'au înscris, după cum cetim în »Rev. Bistriței«, peste 50 familii din inteligență.

În fruntea mișcării pentru înființarea acestei instituțiuni folositoare, este dl medic Dr. Alexandru German. Dsa a fost Dumineca trecută la Dej pentru a studia pregătirile făcute acolo. În curînd să va ținea adunarea generală constituantă.

Să caută și să găsește!

Să caută:

— Caut spre cumpărare vre-o 2000 frasinii, cu cari vreau să sãdesc un loc sterp.

Grig. Moldovan,
N. Czég-Budatelke

*

— Caut spre cumpărare spirt bun, și vin. Cei-ce au ori știu firmă bună, să mi-se adreseze:

Aron Ranca,
M. Herepe, p. Mar.-Szt.-Bedek.

*

— Vin mai ieftin, dar' curat să caută spre cumpărare în cãtățime mai mare pentru crișma comunală.

Adresa o dă Administrația.
M. C. in S.

*

— Aș cumpăra un vagon de curucuz. Cine are, să-mi trimită ofert.

I. Potra,
B. Sebeșvár p. Kis-Sebes.

*

Să găsește:

— Am de vindut 18 măsurii (de 20 litri) sãmînțã de in. Doritorii să mi-sã adreseze trimitînd ofert, cît pot da pe ea.

Aron Ranca
M. Herepe, p. Mar. Szt.
Benedek.

*

— Două paturi nouă, frumoase cu madrațe de fer, ori fără madrațe, — din cauza de mutare, să vind sub prețul cumpărării.

Adresa la Admin.

Intrebări și răspunsuri.

Intrebarea 157. Vrînd să negustoresc cu bumbac, oare am să cer ceva concesiune? De unde aș putea procura mai bine bumbacul?

G. Hir. în Sinn. sãrat.

Rãspuns: Pentru bumbac adresează-te la marele comerciant I. I. Vulcu în Orăștie, care îți poate lîfera cu prețul cel mai favorabil. Pentru drept de vindere, dacă îl vinzi acasă, ca în prãvălie, nu-ți trebuie nici o concesiune. Deschizi prãvălia și te vor pune la dare de venit.

*

Intr. 158. Cum am putea face ca venitul din arindã al comunei să se deducã scrierei pentru școală?

N. L. în F. O.

Rãspuns: Chestia o hotãrește reprezentanța comunală. Ea poate zice: dãm acest venit pentru școală, sau zice dãm din venitul general atîta și atîta ajutor școalei; — hotărîrea asta s'a duce la comitat și dacă o întãrește și comitatul (în caz de apelare, și ministrul) — comuna va plãti în pace acel ajutor școalei, cum plãtește și pe aiurea.

Dar' comitatul nu prea întãrește atari ajutoare.

Vrei să știi, ce și cum să faci cînd înființezi o tovărășie?

— Cumpără broșura

Legea Tovărășiiilor

în care găsești pe lîngă îndrumări despre tovărășii și despre formarea acelorora, și toți §§-ii legii comerciale, ce privește tovărășiiile.

Costă 50 fileri și 10 fil pentru postă.

Dacă dorești să ai modele de statute despre tovărășii de credit și despre tovărășii de arendat pãmîntul:

— Cumpără broșura

Băncile pop. din România,

în care găsești și date despre băncile din România precum și date despre tovărășiiile dela noi.

Costă 1 cor. și 10 fil. pentru postă.

Amîndouă broșurile sunt scrise de V. C. Osvadã, dela care s'a pot comanda, trimitîndu-i-se banii la Hunedoara — Vajdahunyad.